

Stjepana Babića pamtit ću kao čovjeka s izuzetnom energijom, izravna, uspravna, lojalna, odlučna i nepokolebljiva u obrani stavova koje je smatrao ispravnima. Pamtit ću ga i kao mudru, blagu i obazrivu osobu, uvijek otvorenu za razgovor i raspravu i s onima s kojima se nije slagao. Pamtit ću ga i kao otca i djeda koji je volio i često s ljubavlju govorio o svojim kćerima, unuci i unucima. Svi zajedno ćemo ga pamtiti kao velikana hrvatske lingvistike, hrvatskoga jezikoslovca i gramatičara, ustrajnoga borca za hrvatsku jezičnu samobitnost u ključnim vremenima za njezin opstanak.

Odlaskom profesora Babića odlazi posljednji među velikanima naše lingvistike koji su u burnoj drugoj polovici XX. stoljeća očuvali autonomnost hrvatskoga književnoga jezika. Mislim da je profesor Babić među njima bio jedan od najvažnijih.

Dragi Profesore, hvala Vam na svemu što ste dali hrvatskomu jezikoslovlju i hrvatskomu narodu. Hvala Vam i na svemu što ste učinili za mene. Meni i mojoj obitelji ostat ćete u trajnom sjećanju, a ja Vam obećavam da ću nastaviti raditi onako kako sam radio dok smo bili zajedno!

Dragoj obitelji i rodbini profesora Babića još jednom izražavam svoju duboku sućut.

Mario Grčević

S BOGOM, PROFESORE!

Profesor Stjepan Babić napustio nas je u 96. godini života, u petak 27. kolovoza.¹ Dugovječnost je njegova dostojna divljenja, a njegovo djelo u toj dugovječnosti dostojno je poštovanja. Nije pretjerano ako kažem da je prof. Babić cijeli svoj život posvetio očuvanju i normativnom izgrađivanju hrvatskoga jezika. Na glasu je kao žestoki polemičar i žešći zagovornik boljitka i samosvojnoga razvoja hrvatskoga jezika, a malo tko je tako snažno, srčano, uporno i bez zadržke tomu razvoju prinosio.

Diplomirao je 1955. i iste je godine postao asistent profesoru Ljudevitu Jonkeu na katedri za hrvatski jezik Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Tu je ostao do umirovljenja. Prema profesoru Jonkeu, koji mu je otvorio vrata sveučilišnoga i znanstvenoga svijeta, uvijek je govorio s dubokim poštovanjem prenoseći tako na mlađe naraštaje, na nas, svijest o potrebi poznavanja i priznavanja vlastite hrvatske tradicije, osobito jezične, i žrtve koja se prinosila njezinu očuvanju.

Stjepan Babić najplodniji je suvremeni hrvatski jezikoslovac. Za sobom je ostavio 18 jezikoslovnih knjiga objavljenih u 47 izdanja i u više od milijun primjeraka, više

¹ Oproštajni govor na pokopu Stjepana Babića, 2. rujna 2021. na Mirogoju.

od 1000 znanstvenih i stručnih radova, osamdesetak različitih manjih osvrta i člana, 57 književnih sastava, 32 novinska razgovora. Svakako treba izdvojiti njegovo kapitalno djelo *Tvorbu riječi* u hrvatskom književnom jeziku. To je djelo jedinstveno ne samo u Hrvatskoj, nego među slavenskim jezicima. Uza sva ta jezikoslovna djela, S. Babić objavio je roman *Crvena magla*, zbirku pripovijedaka *Vedre priče* i zbirku kraćih lirskih proza *Razmišljanja o Bogu i patnji*. Godinama je u Maruliću objavljivao autobiografsku prozu, *Na Božjim putovima*. Vjera je bila stalnica u njegovu životu, usmjeravala ga je iskrena predanost Bogu i Crkvi.

U javnom je hrvatskom životu nazočan 81 godinu; prvi je svoj rad – pjesmicu – objavio u 15. godini, 1940. u katoličkom dnevniku *Hrvatska straža*. Prvi je filološki rad objavio još kao student 1952. u *Studentskom listu*. Opterećen bolešću, profesor Babić povukao se iz javnoga života prije desetak godina. Posljednji mu je javni nastup bio u Pakracu 2011. na dodjeli Šreterove nagrade za najbolju novu hrvatsku riječ, a tada je objavio i svoj posljednji rad i to u *Jeziku*. Oba ta događaja duboko su simbolična – profesor je 1992. pokrenuo natječaj za najbolju novu riječ, a zbog časopisa *Jezika* desetljećima je bio na udaru protuhrvatske politike: od 1963. uspješno je uređivao časopis *Jezik*, a od toga 35 godina s mjesta glavnoga i odgovornoga urednika. Svojim je naporima *Jezik* izgradio u neprobojnu utvrdu na bojišnici za hrvatski jezik.

Vjerujem da pripada među najpoznatije i najpopularnije hrvatske jezikoslovce, zahvaljujući ponajprije Hrvatskomu pravopisu i Gramatici hrvatskoga jezika. Iz tih su dvaju jezičnih priručnika desetljećima hrvatski jezik učili brojni naraštaji. Znanstveni i stručni radovi otkrivaju temeljne smjerove Babićeva jezikoslovnoga istraživanja, ponajprije suvremenoga jezika – tvorba riječi, morfologija, sintaksa, ponajviše u okvirima sročnosti, pravopisna i općenormativna tematika, teorija književnoga jezika. Nešto je manje radova o povijesti književnoga jezika, a pretežito je riječ o suvremenoj povijesti.

Stjepan Babić bio je društveno djelatatan, ali tek u Republici Hrvatskoj. Naime, Jugoslavija mu je, zbog njegove predanosti hrvatskomu jeziku, utisnula žig hrvatskoga nacionalista i društveno mu je djelovanje bilo zapriječeno sve do hrvatskoga osvita.

Redoviti član HAZU postaje 1991. Bio je članom Glavnoga odbora Matice hrvatske, a od 1989. do 1992. bio je i potpredsjednik. Osnivač je Vijeća za normu hrvatskoga jezika (1998.) i bio mu je predsjednikom. Poticao je osnivanje Vijeća za normu hrvatskoga standardnoga jezika (2005.) kojemu je predsjedavao Radoslav Katičić. Oba su vijeća osnovana pri Ministarstvu znanosti. Svijest o tome da je hrvatskomu jeziku potrebna državna zaštita bila je u profesora Babića izrazita. Babićev je normativni prinos u očuvanju i njegovanju hrvatskih jezičnih posebnosti, poglavito u pohrvaćivanju rashvaćenoga, toliki da je Babić postao istoznačnicom hrvatskih napora za obnovom i očuvanjem normativnoga kontinuiteta potiskivanoga hrvatskoga jezika u političkim previranjima u 20. i 21. st. Od 1993. do 1997. djelatno se bavio politikom – bio je zastupnik Županijskoga doma Sabora RH. Vrijedno je

napomenuti da se svojom političkom djelatnosti profesor Babić nije služio i okoristio kao silom kojom bi nametao svoje jezikoslovne poglede. Usuprot, djelovao je na boljitak hrvatskoj jezičnoj kulturi; primjerice, za njegova saborskoga mandata zasnovani su Dani hrvatskoga jezika. Dobitnikom je brojnih priznanja, odličja i nagrada.

Stjepan Babić u hrvatsku je povijest utisnuo trag žestokoga normativca i još uže – pravopisca. Naravno, norme nema bez prethodnoga opisa i znanstvenoga promišljanja jezika pa normativnost ne isključuje znanstvenost, nego pred normativca postavlja još i krupan zahtjev praktičnoga pojednostavljivanja i prilagodbe znanstvenih zaključaka širokom krugu korisnika. Danas u hrvatskom jezikoslovlju još uvijek nitko nije u tom spretniji i uspješniji od Stjepana Babića. Ipak, čini se da pravopisna, praktičarska slava ne može nadmašiti znanstvenu – kada je Hrvatski pravopis u pitanju, moguće je uspoređivati jer postoji nekoliko pravopisa, bez obzira koji su, kakvi i kada su postali. Međutim, kada je o tvorbi riječ – nije moguće uspoređivati jer ne postoji više tvorbâ i mora se započeti od Profesorova naslijeđa jer drugoga nema. A to je teško i nadmašiti.

Trebat će nam mnogo truda i rada da bismo pokušali nadoknaditi sve što smo izgubili Profesorovim odlaskom.

Sanda Ham

O STJEPANU BABIĆU OSOBNO

Na vratima čovjek visok i krupan, markantan, u punoj snazi. Predstavlja se, profesor Stjepan Babić, veli, htio bih razgovarati s Vama o važnoj stvari. Uđite, rekoh, čast mi je upoznati Vas osobno, na Filozofskom Vas nisam vidao jer sam studirao komparativnu književnost kod Hergešića, a i nisam baš dolazio na predavanja ni na Fakultet uopće. Nego, pitam profesora kada smo sjeli i nešto popili, otkud zanimanje za mene očito toliko veliko da ste došli u moj stan, a imam i telefon. Ja sam obični mali lektor i redaktor u športskom tisku. Nije to za telefon, reče Babić konspirativno.

Bila je negdje polovica sedamdesetih, još svježije rane sloma Hrvatskoga proljeća i svježja sjećanja na uništení njegov Hrvatski pravopis. Riječ po riječ o nevažnim stvarim, na kraju prelazi profesor na bitno, na razlog dolaska. Časopis Jezik je očito u teškoćama, nakon tolikih godina prijeti mu propast. Čudi me, kažem, da ga nisu ugasili odmah nakon katastrofe. A što ja tu mogu pomoći? Pa vi ste u USIZ-u za kulturu, čak u komisiji za časopise, pogleda me on ispod oka, kao da više nije uvjeren dolazi li na pravu adresu. Točno, velim, ali nemam utjecaja, ja sam došao iz maksimirskog SIZ-a za kulturu, u koji sam se uvalio samo zato da priskrbim neki